

Имом адашса, қавм тасбеҳ айтиб, уни
огоҳлантириши | Ҳадис дарслари (357-дарс)

Ҳадис

ДАРСЛАРИ

357-ДАРС

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф роҳимаҳуллоҳнинг «Ҳадис ва ҳаёт» туркум китоби асосида бериб борилади. Мавзуларнинг тўлиқ матни билан танишиш учун китобнинг ўзига мурожаат қилиш тавсия этилади.

19:00 / 10.12.2025 886

???? ?????? ?????????????? ????? ??????? ?????? ??????

????????? ?????? ?????????????? ??????? ??????? ????????????

????????????? ??????: ?????? ?????? ?????????????? ???

????????????? ??????? ??????? ?????????????? ??????? ??????

????????????????? ?????????????? ??????? ?????????????? ???????

????? ??????? ?????????????? ??????? ?????? ????????????

????????????????? ??????? ?????????????????? ??????? ?????? ????????

???????? ???? ???? ?????????? ??????????? ?????

???????? ?????????????? ?????????????? ?????? ???? ?

?????????. ???????? ?????????? ????????????????????

?????????????.

Абдуррахмон ибн Авф розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Бирортангиз намозида унутиб, бир ракъат ўқидими, икки ракъат ўқидими, била олмай қолса, бир ракъат ўқидим, деб олсин. Агар икки ракъат ўқидими, уч ракъат ўқидими, била олмай қолса, икки ракъат ўқидим, деб олсин. Агар уч ракъат ўқидими, тўрт ракъат ўқидими, била олмай қолса, уч ракъат ўқидим, деб олсин ва салом беришидан олдин иккита саҳв саждаси қилсин», дедилар».

Аҳмад ва Термизий ривоят қилганлар.

Аввало ҳадиси шарифнинг ровийси Абдуррахмон ибн Авф розияллоху анҳу билан яқиндан танишиб олайлик.

Абдуррахмон ибн Авф Зуҳарий ал-Қураший, кунялари Абу Муҳаммад.

Абу Бакр розияллоху анҳу воситаларида саккизинчи бўлиб Исломга кирган, Ҳабашистон ва Мадинага ҳижрат қилган, жаннатга киришларига башорат берилган ўнта саҳобийларнинг бири.

У киши Бадр, Уҳуд, Хандақ, Ризвон байъати ва бошқа бир қанча ғазотларда иштирок этган, Уҳуд жангида йигирма бир жойидан жароҳатланган, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам воситаларида Саъд ибн Абу Робеъ билан исломий биродар бўлган, бадавлат ва саҳий саҳоба эдилар.

Бу зот кўп мол соҳиби эдилар. Бир куннинг ўзида ўттизта қул озод қилганликлари ва бир карвонни Аллоҳ йўлида эҳсон этганликлари тўғрисида китобларда ёзилган.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Абдурраҳмон ибн Авф осмонда ҳам, ерда ҳам аминлардандир», деб марҳамат қилганлар.

Абдурраҳмон ибн Авф розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан 65та ҳадис ривоят қилганлар. У кишидан Ибн Аббос, Ибн Умар, Жобир, Анас ибн Молик, Жубайр ибн Мутъим, Абу Салама, Мусъаб ибн Умайр, ўғиллари Иброҳим ва Хумайд ва тобеъинлардан бир нечалари ривоят қилганлар.

Абдурраҳмон ибн Авф ҳижратнинг 32-йили Мадинада вафот этдилар ва Бақиъ қабристонида дафн қилиндилар.

Юқоридаги ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам намозда ракъатларнинг сонини унутиб қўйишнинг уч тури ва шундай ҳолатларда нималар қилиш кераклигини баён этиб бермоқдалар.

Кўриниб турибдики, неча ракъат ўқиганини билмай, иккиланиб қолган одам эҳтиёт маъносида оз томонини ушлагани маъқул. Шунда саҳв саждаси қилиш билан камчилик тўғриланиб кетаверади.

Ўтган ҳадислар ва ушбу ҳадисни далил қилиб, Шофеъий мазҳаби «Саҳв саждаси саломдан олдин бўлади», дейди.

???? ?????? ?????? ????? ?????????????? ?????? ??????

?????? ??????: ?????? ?????????? ?????? ??????? ??????

?????????? ?????????????? ?????? ?????? ?????????????????? ?????

????????????? ?????? ?????????????? ?????????????????? ???????????

?????? ?????????????? ??????? ?????????????????? ???????

????????? ??????? ?????????? ?????????????????? ???????????

?????? ?????????? ??? ??????? ????? ?????????????.

????????? ???????????????.

Абдуллоҳ ибн Бухайна розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Пешинни ўқиётиб, икки ракъатдан кейин ўтирмай, туриб кетдилар. Намозни тамомлаганларида икки марта сажда қилдилар. Ундан кейин салом бердилар. У икки саждани у зот билан одамлар ҳам қилдилар. Бу унутган ўтириш ўрнига эди».

Бешовлари ривоят қилганлар.

Аввало ҳадиси шарифнинг ровийси Абдуллоҳ ибн Бухайна розияллоҳу анҳу билан танишиб олайлик:

Абдуллоҳ ибн Молик ибн Бухайна, кунялари Абу Муҳаммад, Оналари Бухайна бинти Ҳорис ибн Мутталиб. Оталари Молик ибн Ҳишом Аздуманда қабиласидан. Бу зот умр бўйи рўза тутган фозил кишилардан эдилар. Мутталиб Абдуманоф қабиласининг бошлиқларидан бўлганлар.

Абдуллоҳ ибн Бухайна Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суҳбатларида бўлдилар ва улардан бир нечта ҳадислар ривоят қилдилар. Мадинадан 30 мил узоқликда бўлган «Батну рийм» деган жойда истиқомат қилдилар.

Ушбу ривоятда икки ракъатдан кейин биринчи қаъдага ўтиришни унутиб, ташаҳҳудни ўқимаслик саҳв саждасининг сабабларидан эканлиги ва имом саҳв саждаси қилса қавм ҳам қилиши зарурлиги маълум бўлмоқда.

????? ?????????????????? ?????? ?????? ?????????? ??????

????????????? ???????? ??????? ?????????????? ?????????????? ????????:

????? ?????? ?????????????? ??? ???????????????????

??????? ???????? ???????? ?????? ?????????????? ???????????

????????????????? ???????? ???????????? ???????????? ???????

??????????? ?????????????? ?????????????? ??????????????.

????????? ??????? ?????????? ??????????????

?????????????????????????.

Муғийра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Имом икки рақъатдан кейин туриб кетса, агар ғоз туриб олишдан олдин эслаб қолса, ўтирсин. Агар ғоз туриб олган бўлса, ўтирмасин, икки марта саҳв саждаси қилиб олади», дедилар».

Абу Довуд, Аҳмад ва Байҳақийлар ривоят қилганлар.

Ким икки рақъатдан кейин биринчи ташаҳҳудга ўтирмай, туриб кетса ёки тик турганлик ҳолига яқинлашиб қолса, намозини давом эттиради. Охирида икки марта саҳв саждасини қилиб олиши билан намози тугал бўлади.

Агар энди ҳаракат қилаётганда ёки тик тургандан кўра, ўтирган ҳолга яқин ҳолатда эслаб, ўтириб олса, намозини давом эттираверади.

????? ?????????? ?????? ?????????????? ??????? ??????? ?????????

??????: ???????? ??????? ?????????????????? ??????????? ?????????

Ҳадис илмида ишончли бўлганлар. Ҳадис олимлари бу зот ривоят қилган ҳадисларни саҳиҳ, деб тан олганлар. Бу зот тобеъинлардан бўлиб, ҳадисларни амакиларидан, Усома ибн Шарик, Жарийр ибн Абдуллоҳ, Муғийра ибн Самуралардан ривоят қилдилар. Бу кишидан Суфён, Аъмаш,

Симок ибн Ҳарб, Шайбонийлар ривоят қилганлар.

Зайд ибн Илоқа ҳижратнинг 135-йили вафот этдилар.

Имом адашиб, намозда хато қилса, унга эслатиш учун ортида иқтидо қилиб турган қавм «Субҳаналлоҳ!» деб тасбеҳ айтиб, огоҳлантиради. Ана шунда имом ўз хатосини тўғрилаб олади. Муғийра ибн Шўъба розияллоҳу анҳу қавм тасбеҳ айтган пайтда ғоз туриб, қайта ўтирса бўлмайдиган ҳолга етганлари учун ўтирмадилар. Қавм эса у кишининг ўтиришларини кутиб, ўтириб қолди. Шунда Муғийра розияллоҳу анҳу уларга «туринглар», деб ишора қилдилар. Намозни давом эттириб, салом бердилар ва кейин саҳв саждасини қилдилар.

Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Имом адашса, қавм тасбеҳ айтиб, уни огоҳлантириши.
2. Тик туриб олгандан кейин биринчи ташаҳҳудга қайтиб ўтириш мумкин эмаслиги.
3. Имом қавмга «туринглар», деб ишора қилиши мумкинлиги.
4. Саҳв саждасининг саломдан кейин қилиниши.
5. Имом қавм тушунмай қолган нарсани уларга баён қилиб бериши зарурлиги.
6. Муғийра розияллоҳу анҳунинг қилган ишлари Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қилган ишларига мос эканлиги.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 5-жузи

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2024 йил 23 январдаги 03-07/362-рақамли хулосаси асосида тайёрланди.